

Sygn. akt III AUa 687/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 grudnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Maria Małek - Bujak (spr.)
Sędziowie	SSA Jolanta Ansion SSA Ewa Piotrowska
Protokolant	Sebastian Adamczyk

po rozpoznaniu w dniu 4 grudnia 2012 r. w Katowicach

sprawy z odwołania D. Z.(D. Z.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o zwrot nienależnie pobranych świadczeń

na skutek apelacji ubezpieczonego D. Z.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Bielsku-Białej

z dnia 16 lutego 2012 r. sygn. akt VI U 22/12

**zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego
i zwalnia ubezpieczonego D. Z. z obowiązku zwrotu kwoty 611,67 zł (sześćset jednaście złotych
sześćdziesiąt siedem groszy) tytułem renty socjalnej za okres września 2011 roku.**

/-/ SSA J. Ansion /-/ SSA M. Małek-Bujak /-/ SSA E. Piotrowska

Sędzia Przewodnicząca Sędzia

Sygn. akt III AUa 687/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21 listopada 2011r. organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. zobowiązał ubezpieczonego D. Z. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od dnia 1 września 2011r. do dnia 30 września 2011r. w łącznej kwocie 611,67 złotych.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy stwierdził, że ubezpieczony pobrał nienależne świadczenie albowiem osiągnął przychód powodujący zawieszenie lub zmniejszenie świadczenia.

W odwołaniu od powyższej decyzji D. Z. domagał się jej zmiany, zarzucając, że pracował w zakładzie pracy chronionej i gdy otrzymał decyzję o przyznaniu renty, zgłosił ten fakt w dziale kadr i wtedy też zmieniono mu umowę o pracę i wynagrodzenie.

Wyrokiem z dnia 16 lutego 2012 roku (sygn. akt VI U 22/12) Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej oddalił odwołanie ubezpieczonego.

Na podstawie akt rentowych ubezpieczonego, akt Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej o sygn. VI U 1313/07 i VI U 2031/08 oraz dowodu z przesłuchania ubezpieczonego, Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

Wnioskiem z dnia 22 lipca 2011r. ubezpieczony wystąpił do organu rentowego o przyznanie prawa do renty socjalnej. Po czym, w dniu 5 sierpnia 2011r. został przebadany przez lekarza orzecznika ZUS, który uznał, że D. Z. jest całkowicie niezdolny do pracy do dnia 31 sierpnia 2014r. Odpis orzeczenia lekarza orzecznika został doręczony ubezpieczonemu w dniu 29 sierpnia 2011r. W dniu 15 września 2011r. organ rentowy wydał decyzję o przyznaniu ubezpieczonemu prawa do renty socjalnej od dnia 1 lipca 2011r. do dnia 31 sierpnia 2014r.

Jako bezsporne, Sąd Okręgowy wskazał to, że D. Z. w dniu 1 sierpnia 2011r. podjął pracę w Spółce z o.o. (...) w B. w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem 1.500,00 zł brutto. Ubezpieczony od dnia 1 września 2011r. świadczył pracę w wymiarze ½ etatu z wynagrodzeniem 1.000,00 zł brutto. W Spółce tej zatrudniony był do dnia 17 października 2011r. Przed Sądem Okręgowym w Bielsku-Białej toczyły się postępowania z odwołania D. Z. o zwrot nienależnie pobranych świadczeń, w których to sprawach Sąd Okręgowy zmieniał zaskarżone decyzje organu rentowego i zwalniał ubezpieczonego od obowiązku zwrotu nienależnie pobranych świadczeń.

Dokonując rozważań prawnych, Sąd Okręgowy powołał się na treść art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z funduszu ubezpieczeń społecznych (Dz. U. t.j. z 2009r. nr 153, poz. 1227, z późn. zm.) oraz orzecznictwo Sądu Najwyższego, uznając, że wymóg prawidłowego pouczenia został w niniejszej sprawie spełniony, a zatem odwołanie jest bezzasadne.

Motywuując swoje rozstrzygnięcie, Sąd I instancji wskazał, że prawidłowe pouczenie decyduje o świadomości ubezpieczonych i może uzasadniać domaganie się przez organ rentowy zwrotu nienależnie pobranych świadczeń. Ważne przy tym jest to, iż powyższe pouczenie winno być adekwatne do obowiązujących przepisów, odnosić się do konkretnie otrzymanego świadczenia i operować zwrotami zrozumiałymi dla adresata tak, aby mógł je zrozumieć, uwzględnić w ocenie własnej sytuacji. Pouczenie nie może zostać uznane za należyte, gdy przytacza jedynie przepis ustawy bez jego wyjaśnienia, jednakże pouczenie nie może odnosić się indywidualnie do pobierającego świadczenie, gdyż nie da się przewidzieć które z różnorodnych okoliczności wystąpią u konkretnego świadczeniobiorcy.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że realizacja wspomnianego obowiązku odbywa się na różne sposoby, rozpowszechnioną formą jest zamieszczanie szczegółowych pouczeń na drukach wniosków o świadczenia, względnie decyzji ZUS przyznających świadczenie, przeliczających świadczenie bądź też waloryzujących świadczenie. Pouczenie takie musi być skierowane do osoby pobierającej świadczenie. Konsekwencją braku pouczenia jest niemożność nałożenia obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd ten podniósł, że wymóg pouczenia ma charakter formalny. Oznacza to, że osoba której umożliwiono zapoznanie się ze stosowną informacją (pouczeniem) nie może zasłaniać się okolicznością faktycznego braku zapoznania się z tą informacją.

Zdaniem Sądu Okręgowego, ten wymóg prawidłowego pouczenia został w niniejszej sprawie spełniony, albowiem w każdej decyzji ubezpieczony był pouczany o okoliczności powodujące zmniejszenie, bądź też zawieszenie wypłacanego mu świadczenia. Ponadto wskazano, że przed Sądem Okręgowym dwukrotnie toczyły się postępowania z odwołań D. Z., gdzie dodatkowo uzyskał niezbędne informacje w tym zakresie. Według Sądu Okręgowego, skoro odwołujący złożył wniosek o przyznanie mu prawa do renty socjalnej przed podpisaniem umowy o pracę i przed 1 września 2011r. otrzymał decyzję lekarza orzecznika o uznaniu go za osobę całkowicie niezdolną do pracy, winien liczyć się z tym, że osiąganie wynagrodzenia przekraczającego kwotę 1.009,00 zł będzie stanowiło podstawę do wydania przez organ rentowy decyzji o zwrocie nienależnie pobranego świadczenia.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., orzekł jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wniósł ubezpieczony.

Zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego, apelujący wskazał w uzasadnieniu, że nie zgadza się z rozstrzygnięciem tego Sądu, gdyż nie zrozumiał udzielonego mu przez organ rentowy pouczenia. Ubezpieczony podniósł, że ma problem z czytaniem i rozumieniem pewnych rzeczy, jest osobą niepełnosprawną i z tego względu dostał „drugą grupę inwalidzką o stopniu umiarkowanym”. Wskazał również na problemy zdrowotne i psychiczne, jakie miał w okresie dzieciństwa. Skarżący podkreślił zarazem, że nikt mu nie pomógł przeczytać decyzji organu rentowego w przedmiocie przyznania mu renty socjalnej.

Ubezpieczony wskazał, że obecnie nie pracuje i jest zarejestrowany w urzędzie pracy, jako osoba bezrobotna. Apelujący podkreślił, że kiedy złożył wniosek o przyznanie renty socjalnej 22 lipca 2011r. nie był pewny czy zostanie zatrudniony w firmie (...), jak również nie był pewny, że zostanie mu przyznana renta socjalna. Ubezpieczony wskazał, że jak tylko dostał decyzję o przyznaniu renty socjalnej, to poinformował o tym swojego pracodawcę, który poinformował go że powinien zgłosić coś do organu rentowego, jednak on tego nie rozumiał. Nadto, ubezpieczony wskazał, że nie rozumiał, iż przekracza dochód, co było powodem zawieszenia prawa do renty socjalnej.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego jest zasadna.

Spór w rozstrzyganej sprawie dotyczył zwrotu renty socjalnej pobranej przez ubezpieczonego D. Z. we wrześniu 2011r. w łącznej kwocie 611,67 zł.

Stosownie do treści art. 138 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2004r., Nr 39, poz. 353 ze zm.) - który zgodnie z art. 15 pkt 1 ustawy z 27 czerwca 2003r. o rencie socjalnej (Dz. U. Nr 135, poz. 1268 ze zm.) ma zastosowanie również do rent socjalnych - osoba, która nienależnie pobrała świadczenia - zobowiązana jest do ich zwrotu. Za nienależnie pobrane świadczenia uważa się przy tym świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania, jak również świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenie (ust. 2 tego art.).

Zgodnie natomiast z art. 10 ust. 6 ustawy o rencie socjalnej, prawo do tego świadczenia zawiesza się za miesiąc, w którym zostały osiągnięte przychody, o których mowa w ust. 1-5, w łącznej kwocie wyższej niż 30 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowym ostatnio ogłoszonego przez Prezesa GUS do celów emerytalnych.

Okoliczności rozstrzyganej sprawy były bezsporne i przedstawiają się w sposób wskazany przez Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej. Nie budzi zatem wątpliwości wysokość uzyskanego przez D. Z. przychodu oraz wysokość tzw. kwoty granicznej, której przekroczenie powodowało zawieszenie prawa do świadczenia.

Podzielić także należy stanowisko organu rentowego, iż w decyzji przyznającej ubezpieczonemu rentę socjalną było zawarte pouczenie odnośnie zasad zawieszania prawa do tego świadczenia w wypadku osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, stan faktyczny niniejszej sprawy nie pozwala jednak na przyjęcie, że ubezpieczony został prawidłowo i skutecznie pouczony o skutkach, jakie przewidują przepisy ustawy w związku z zatrudnieniem i osiągnięciem przychodu. Za trafne uznać należy bowiem stanowisko ubezpieczonego, iż z powodu występujących u niego schorzeń, nie był w stanie zrozumieć treści tego pouczenia. Z akt rentowych ubezpieczonego wynika w sposób nie budzący żadnych wątpliwości, że jest on osobą upośledzoną umysłowo, u której stwierdza się zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania. Lekarze orzecznicy ZUS, badając ubezpieczonego, rozpoznawali u niego powyższe schorzenia oraz podawali, że kontakt z nim jest dość trudny. Ma on problemy z rozumieniem zadawanych pytań, z nazywaniem przedmiotów, zawodów. Nadto, w toku rozprawy przed tutejszym Sądem Apelacyjnym, ubezpieczony oświadczył, iż niniejszą apelację napisał mu sąsiad, ponieważ nie jest w stanie sam jej napisać. Podkreślił zarazem, że owy sąsiad wszystko mu czyta i pisze gdyż ubezpieczony ukończył tylko trzy klasy szkoły podstawowej. Trudno zatem przyjąć, aby w takim stanie psychicznym D. Z. mógł zrozumieć treść punktu V „pouczenia” i odnieść go do swojej sytuacji. Wydaje się niemożliwym, aby ubezpieczony, podejmując pracę na podstawie umowy zlecenia, był w stanie dostosować wysokość przychodu do kwoty granicznej, określonej w pouczeniu. Dlatego, wbrew stanowisku Sądu I instancji, Sąd Apelacyjny uznał, że ubezpieczony nie był świadomy treści pouczenia zawartego w decyzji, wobec czego nie można przyjąć, iż był prawidłowo pouczony o okolicznościach powodujących zawieszenie prawa do świadczenia.

Reasumując, skoro organ rentowy nie wykazał, iż prawidłowo pouczył ubezpieczonego o skutkach podjęcia pracy i osiągnięcia przychodu w związku z wypłatą świadczenia, to świadczenie przez niego pobrane w spornym okresie nie podlega zwrotowi.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd Apelacyjny uznał apelację za uzasadnioną i z mocy art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i orzekł, jak w sentencji.

/-/ SSA J. Ansion /-/ SSA M. Małek-Bujak /-/ SSA E. Piotrowska

Sędzia Przewodnicząca Sędzia

JR